

Редакційна залежність та Інтернет-слабкість реформованих українських ЗМІ – аналітичний звіт за січень-лютий 2020 року (сайти)

У січні-лютому 2020 року Інститут демократії імені Пилипа Орлика за підтримки Медійної програми в Україні провів моніторинг роздержавлених регіональних друкованих медіа та їх сайтів у восьми регіонах України: Дніпропетровській, Донецькій, Житомирській, Львівській, Одеській, Сумській, Харківській, Чернівецькій областях. Моніторинг мав на меті оцінити якість контенту, тематику, дотримання стандартів журналістики та законодавства щодо розміщення реклами. Окрему увагу експерти ІДПО приділили аналізу незалежності реформованих видань від колишніх власників та співвласників – місцевої влади. Цього року було запроваджено нова категорія матеріалів «Офіційні повідомлення та звіти органів влади в ЗМІ».

У січні 2020 року експертна група ІДПО відібрала по чотири друкованих видання та їх онлайн версії, якщо такі існували в кожному з восьми регіонів. Ці ж видання досліджувалися рік тому. До вибірки увійшли переважно районні газети. Всього було оцінено 2057 матеріалів у друкованих медіа і 920 – в електронних версіях.

Висновки

Традиційно реформовані видання найгірше дотримуються стандарту «балансу думок». Друковані та електронні видання переважно публікують інформаційні повідомлення, що не містять усієї палітри думок з приводу порушених на шпальтах питань.

У порівнянні із періодами передвиборчих кампаній, матеріалів із ознаками замовності значно менше. Проте місце політичної «джинси» у деяких виданнях зайняла «джинса» комерційна. Більшість газет продовжують активно просувати інтереси своїх власників – місцевих політиків або бізнесменів. Таким чином, читачам реформованих видань події у їхньому місті/селі подають переважно викривлено, журналісти демонструють «старанну» лояльність до місцевої влади при відборі тем, фактів й способів подачі, мові та візуалізації. Чого варті лише суцільні постановочні фото із чиновниками і тексти, що рясніють їх іменами.

Лише окремі видання у регіонах позначають офіційні матеріали (заяви про наміри або інформацію від органів місцевого самоврядування та ін.). В переважній більшості випадків для читача не розмежовують журналістський та офіційний контент. Окремі видання віддають під «офіціоз» цілі шпальти (рекордна кількість – вкладка на 40 шпальт у регіональній газеті).

Видання більшості регіонів не містили матеріалів із прихованими проросійськими темами або із відкритими пропагандистськими закликами. Поодинокі випадки просування проросійських меседжів, були помічені лише у Харківському та Донецькому

регіонах. Відчувається маніпулювання на рівні заголовків й доборі тем (у «ДНР» в дечому навіть краще життя, ніж в Україні), просування одіозних політиків, скептицизм щодо реформи декомунізації, прийоми радянської пропаганди у публікаціях про Другу світову війну тощо. Особливо відзначилась такими маніпуляціями газета «Вісті» з Слов'янська Донецької області.

Аналіз друкованих видань показав, що жанрова палітра багатьох із них дуже обмежена. Переважають інформаційні жанри та прес-релізи. Відсутні аналітичні матеріали, журналістські розслідування. Інтерв'ю та рецензії не зустрічаються в окремих регіонах. Незначна увага приділяється зверненням, листам читачів, що мало б бути одним із провідних форматів для місцевої преси. Третину контенту традиційно неможливо уналежнити до конкретного жанру: це розважальні публікації, привітання, оголошення та неналежно маркована реклама.

Газети не висвітлюють події у зоні ООС, теми військових та переселенців. Це стосується зокрема і видань Донецької області. На другому місці тема «життя місцевої громади», яка представлена переважно офіціозом та «паркетом». Публікації на економічну тематику здебільшого стосувались тарифів на газ, а соціальні теми – в основному питання охорони здоров'я, захворювання на ОРВІ, підготовки місцевих лікарень до можливого поширення коронавірусу. Третина контенту потрапила у категорію «інше», оскільки не мала чітких тематичних пріоритетів.

Сайти реформованих ЗМІ, як правило, являють собою копії друкованих версій. Проаналізовані сайти рідко оновлюються, містять значну кількість передруків прес-релізів, не є інтерактивними. Як правило, кількість «джинси» на сайтах нижча, ніж в газетах, що підтверджує тезу про їхню «вторинність» та незначну кількість читачів. Саме друковані версії залишаються провідними майданчиками для піару місцевої влади. При цьому в регіонах є окремі приклади успішних сайтів із сучасним дизайном, оригінальним підходом до формулювання тем, опануванням сучасних мережевих форматів. Кількість таких сайтів не є значною. У трьох з 24 газет сайти взагалі відсутні.

Частина видань розвиває Фейсбук-сторінки. При цьому, як і з сайтами, акаунти переважно використовуються для дублювання контенту друкованої версії чи сайту. Можна припустити, що місцеві ЗМІ або нехтують можливостями розвитку крос-медійних платформ, де кожен майданчик має свої правила генерування і просування контенту, або просто не вміють цього робити.

САЙТИ

Основні теми та тональність матеріалів

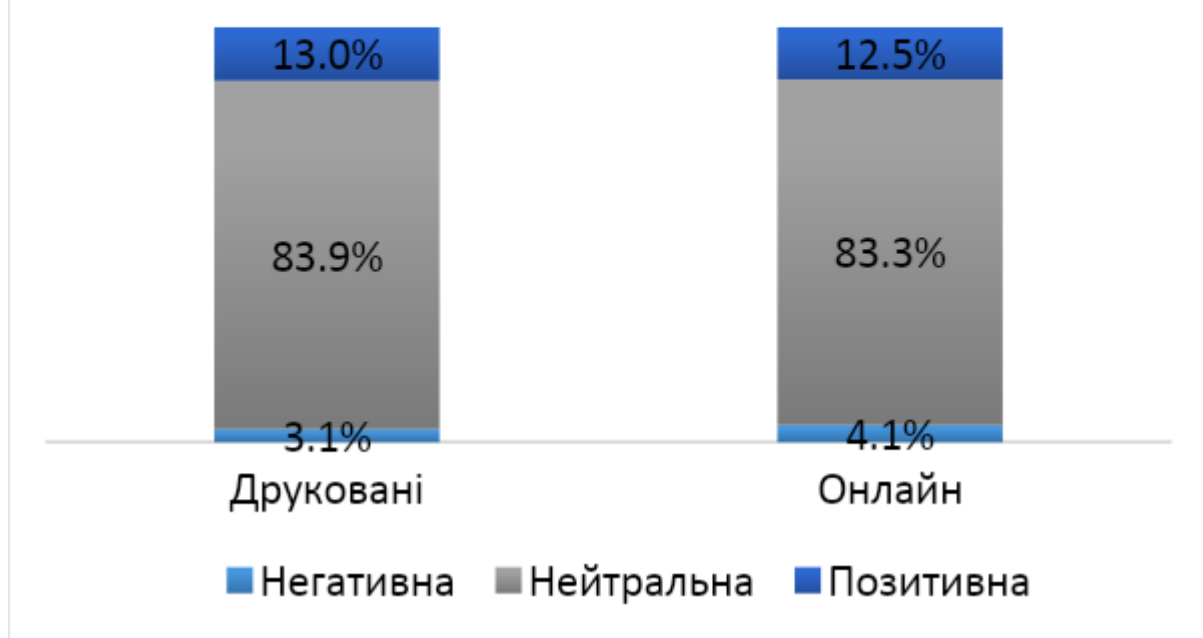
Тематика сайтів реформованих ЗМІ в цілому подібна до друкованих версій. Традиційно у топ-3 популярних тем «кримінал». Також значно менший відсоток текстів, які експерти уналежнюють до категорії «інше» – через малу кількість неналежно маркованих рекламних оголошень, передруків рецептів, гороскопів та кросвордів. Хоча деякі електронні видання все ж починають вдаватися і до цього.

Дніпровський експерт Валерій Дрешпак зауважує про відносно нове явище для сайтів реформованих ЗМІ – «нетизм» – засилля некритично поданого мережевого контенту». У приклад він наводить електронну версію видання «Наше місто». Там *«багато матеріалів з-поза меж міста, у тому числі таких, що стосуються життя громад інших населених пунктів Дніпропетровщини та Запорізької області. При цьому окремі повідомлення «про тих, хто живе поряд» (наприклад, «Голос країни-2020»: кудряшка из Днепра покорила Потапа и Настю на отборе», «Лепнина с «позолотой» и панно с пальмами: пенсионер превратил подъезд в дворцовые палаты», «В Днiпрe установят 10 красочных будок для бездомных собак») губляться у загальній масі інформації».*

Сумські експерти називають увагу деяких сайтів регіону до місцевих тем – дуже нестабільною. *«Сайтів при реформованих газетах досить небагато, до того ж деякі з них працюють епізодично. У області є районні видання, що почали працювати з сайтом, але потім перейшли до наповнення сторінки у соцмережі, вважаючи такий формат більш економним»,* – зазначає сумська експертка Алла Федорина. Проте називає й позитивні приклади: «Краснопілля Край Слобожанський» і «Ямпіль.Info».

Щодо тональності матеріалів сайтів – 83% мають нейтральну тональність. Це приблизно той самий відсоток, що й у друкованих виданнях.

Тональність матеріалів в регіональних ЗМІ, ІДПО, січень-лютий 2020

Статистика щодо матеріалів з ознаками замовності (джинса політична, комерційна, протокольно-офіційна інформація, неналежно марковані матеріали)

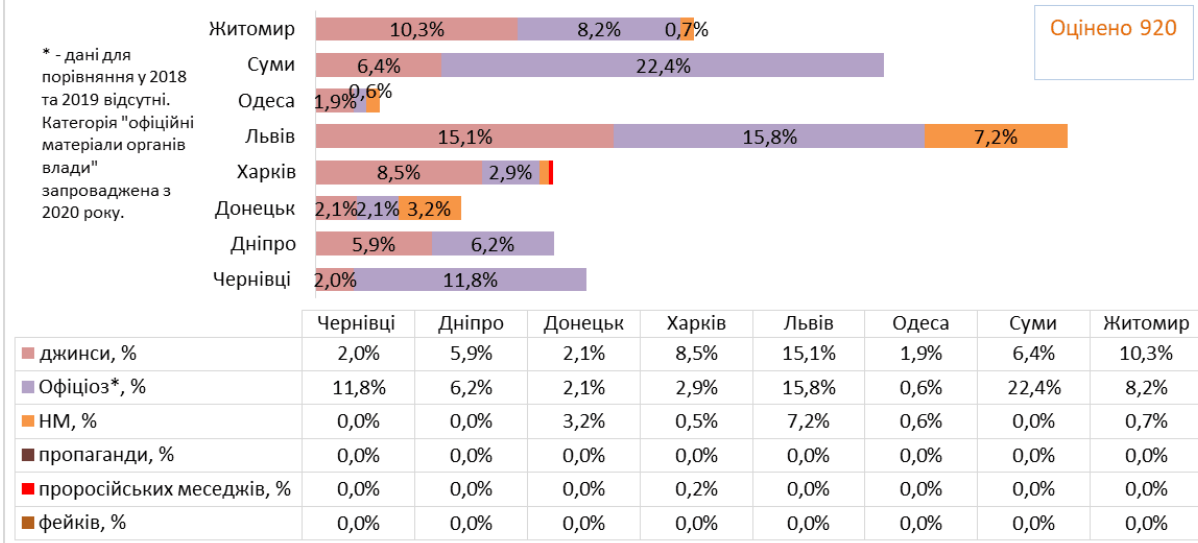
На сайтах подібних публікацій традиційно менше, ніж у друкованих ЗМІ. Пояснити це можна як меншою кількістю «офіціозу» – 8,8%, так і неналежно маркованих матеріалів – 1,5%. До того ж, більшість сайтів реформованих ЗМІ не надто популярні серед читачів інтернету. Про це на прикладі Чернівецького регіону розповідає експертка Любов Василик *«Сайти не мають значної популярності і загалом ще «не розкручені», наповнюються повільно. За день може виставлятися 2-3 новини»*.

Відповідно, «джинса» розміщується на тих майданчиках, що користуються більшою популярністю, з розрахунку на більше число «жертв маніпуляцій».

В лідерах за кількістю «джинси», «офіціозу» та неналежно-маркованих матеріалів – Львів, де якраз кількість матеріалів із ознаками замовності в мережі переважає кількість подібних текстів в офлайн. Львівський експерт Роман Шостак називає «рекордсмена» за цієї позицією – сайт *vzhovkvi* із 33%.

Менше за все «джинси», протоколізмів та немаркованої реклами – на сайтах Одеського регіону.

Матеріали з ознаками замовності, пропаганди, проросійські меседжі, фейки в регіональних роздержавлених онлайн ЗМІ, ІДПО, лютий 2020

Матеріали з ознаками пропаганди та маніпуляцій

На сайтах подібних матеріалів – 0,2%, і всі вони розміщені на одному сайті. Експерти зафіксували приховані проросійські меседжі на електронній версії «Харьковских известий». У тексті про вшанування жертв Голокосту зазначено про фашизм, який «*може підняти голову і нав'язати нову війну*».

Оцінки онлайн-матеріалів за стандартами

Баланс думок є найбільш проблемним стандартом і для електронних версій реформованих ЗМІ. На другому місці так само відокремлення фактів від коментарів та повнота. Лідером у дотриманні стандартів є Харківський (9,7) та Чернівецький (9,1) регіони. Найгірша ситуація на Сумщині: там середній бал за стандарти – 6,6 з можливих 12.

Сайти містять велику кількість передруків. Тому оцінка за стандарти – це не завжди оцінка роботи журналістів онлайн-видання. Проте, припускаючи, що поважна редакція принципово не робитиме репост неякісних матеріалів, ІДПО розглядає такі оцінки як відображення системи цінностей та стандартів редакції в цілому. Приміром, у Харківському регіоні найвищі оцінки отримало видання Krasnograd.News, яке має 15 запозичених матеріалів на сайті, а власних текстів – усього два. Тим часом, Слобідський край має трохи нижчу оцінку за стандарти, проте переважна більшість матеріалів там – власна.

І хоч експерти ІДПО і не оцінюють стандарт оперативності, все ж варто відзначити, що сайти реформованих ЗМІ його часто порушують. Адже публікації на сайті переважно з'являються через декілька днів після того, як вони будуть оприлюднені через газету. Тож «вік» матеріалів на сайті значно старший, що порушує принцип «швидких новин онлайн», яким користуються для отримання прибутку більшість сталих ЗМІ. Відповідно, кількість читачів подібних електронних видань є незначною.

Сумська експертка Алла Ярова наводить приклад сайту «Липова Долина.News», зауважуючи, що газета майже ним не користується для . «Сайт став здивуванням цього моніторингу через неоперативність виготовлення та подачі інформації. Протягом січня видання розмістило тільки 5 публікацій». Друковані видання регіону «поки не побачили на своєму рівні сенсу в розвитку онлайн формату», – пишуть сумські експерти.

**«Оперативність»
сайту «Липова
Долина.News»
Публікації
за 9, 16, 24 січня**

ЯСНОПЛЬЩАНСЬКІ ШКОЛЯРІ СТАЛИ ПЕРЕМОЖЦЯМИ ФЕСТИВАЛЮ-КОНКУРСУ

Січень 24, 2020 ЖИТТЯ, НОВИНИ

І етап Всеукраїнського фестивалю-конкурсу театрального мистецтва "Маски Мельпомені" провів Липоводолинський Будинок для дітей та юнацтва на базі Липоводолинської спеціалізованої школи 21 січня. В номінації «Театральне мистецтво» виступили лише колективи освітніх закладів Липоводолинської селищної об'єднаної територіальної громади. Школярі із іншої громади та сільрад, що не увійшли до жодної із громад, участі ...

[Детальніше](#)

НА ПЕРШИЙ РАЙОННИЙ ТУРНІР ІЗ АРМСПОРТУ БУЛО ЗАЯВЛЕНО МАЙЖЕ ОДНАКОВУ КІЛЬКІСТЬ ХЛОПЦІВ І ДІВЧАТ

Січень 16, 2020 НОВИНИ, СПОРТ

Прихильників армреслінгу зібрали у Липовій Долині 16 січня перші районні змагання з армспорту серед учнів навчальних закладів. Ініціаторами й організаторами турніру виступили голова громадської організації «Обласна федерація армспорту Сумщини» Євген Вакула та місцева дитячо-юнацька спортивна школа «Барса». У змаганнях взяли участь юні спортсмени з Липової Долини, Берестівки, Сухої Груні, Підставок, ...

[Детальніше](#)

ДОСВІДЧЕНІ Й МОЛОДІ ЕНЕРГЕТИКИ ПРАЦЮЮТЬ ПЛІЧ-О-ПЛІЧ, ЩОБ У ОСЕЛЯХ ЛИПОВОДОЛИНЦІВ ЗАВЖДИ БУЛО СВІТЛО

Січень 9, 2020 Uncategorized, ГРОМАДА, НОВИНИ

Сучасні люди аж занадто залежні від електроенергії, не уявляючи свого існування без освітлення, побутових приладів, телевізорів, комп'ютерів. Напевно, всі опинялися в ситуації, коли через негоду в будинку чи

Походження матеріалів

Цікавим спостереженням цього моніторингу стало те, що онлайн-видання надрукували більше власних текстів (55%) порівняно із друкованими версіями (37,1%). При цьому, як на сайтах, так і у газетах кожен п'ятий матеріал (20%) – не ідентифікований.

Житомирський експерт Андрій Сочинський звернув увагу й на розбіжності у позначенні сайту болградської газети «Дружба», а отже його «походження». *«Так, у друкованому виданні «Дружба» зазначено, що це «Газета Болградського району», а на сайті газети зафіксовано, що «Дружба» – це «Газета Болградського районного совета». Тож сайт ніби ігнорує реальність роздержавлення комунальних ЗМІ», – пише він.*

В цілому, електронні версії реформованих українських видань мають цілу низку проблем технічного характеру (непродуманий дизайн, інформаційна архітектура), зауваження щодо контенту, невідповідності вимогам інтернет-письма.

Позитивні приклади

Тим не менш, є й позитивні приклади. Це сайт Біляївка.City в Одеському регіоні. На Житомирщині розвивають електронні версії новоград-волинський «Лесин край» (сайт «Новоград City») та пулинські «Вісті» (сайт Pulyni.news). *«Сайти оперативні, мають зворотній зв'язок з читачами та розширяють свою аудиторію», – зауважує Ірина Новожилова. Фейсбук-сторінки розвивають буковинські газети «Вільне життя», «Слово правди» та «Карпати». «Газети намагаються розширювати в такий спосіб свою аудиторію. «Вільне життя» та «Слово правди» публікують по кілька інформацій за день, перехід веде на сайти задля трафіку. «Карпати» оновлюють сторінку рідше – навіть не щоденно», – пише Любов Василик.*

ПРО МОНІТОРИНГ

Моніторинг регіональних друкованих та інтернет-медіа на предмет дотримання ними професійних стандартів проводиться Інститутом демократії ім. Пилипа Орлика з вересня 2014 року. З лютого 2019 року кожної хвили змінюється перелік областей, в яких проводиться дослідження. У січні моніторинг роздержавлених регіональних друкованих медіа та їх сайтів у 8 регіонах України: Дніпропетровській, Донецькій, Житомирській, Львівській, Одеській, Сумській, Харківській, Чернівецькій областях.

Список видань:

Львівська область:

Газети: «Відродження» (Жовква), «Голос відродження» (Броди), «Голос з-над Бугу» (Сокаль), «Громада» (Миколаїв)

Сайти: [vzhovkvi](http://vzhovkvi.com), [golvid](http://golvid.com), [hromadahazeta](http://hromadahazeta.com), [golosznadbugu](http://golosznadbugu.com)

Житомирська область:

Газети: «Житомирщина»(Житомир), «Вісті» (Пулини), «Лесин край» (Новоград-Волинський), «Народна трибуна» (Ємільчине)

Сайти: zhytomyrshyna.zt.ua, pulyny.news, tribunaem.info, novograd.city

Чернівецька область:

Газети: «Вільне життя» (Кіцмань), «Слово правди» (Новоселиця), «Карпати» (Путила), «Чернівці» (Чернівці).

Сайти: «Сайт Вільне життя», «Сайт Слово правди». Газети «Карпати» та «Чернівці» сайтів не мають.

Донецька область:

Газети: «Вісті» (Слов'янськ), «Зоря» (Лиман), «Маяк» (Покровськ), «Вперед» (Бахмут)

Сайти: pokrovsk.city, karachun.com.ua, bahmut1571.com

Одеса:

Газети: «Вперед» (Роздільна), «Слово Придністров'я» (Білгород-Дністровський), «Дружба» (Болград), «Вісті Біляївки» (Біляївка).

Сайти: vpered.od.ua, sp-press.com.ua, drugabolgrad.com, bilyayivka.city.

Сумська область:

«Голос часу» (Ямпіль), «Життя Лебединщини» (Лебедин) «Наш край» (Липоводолинське), «Перемога» (Краснопілля)

Сайти: yampil.info, krasnews.wordpress.com, zhl.news, lipdol.news

Дніпропетровська область:

Газети: «Наше місто» (Дніпро), «Степова зоря» (Петропавлівка), «Вісті Тернівки» (Тернівка), «Червоний гірник» (Кривий Ріг)

Сайти: nashemisto.dp.ua, petropavlivka.city, vistiternivki.com.ua, girnyk.com.ua.

Харківська область:

«Харьковские известия» (Харків), «Слобідський край» (Харків), «Обрії Ізюмщини» (Ізюм), «Вісті Красноградщини» (Красноград)

сайти: izvestia.kharkov.ua, slk.kh.ua, obrii.com.ua, krasnograd.news.

Метою моніторингу є підвищення рівня медіаграмотності українського суспільства, стимулювання медіа до відповідальності, дотримання журналістських стандартів та підвищення якості медіа контенту.

На відміну від минулих років, коли ІДПО досліджував лише соціально-важливі матеріали, моніторинг 2017-2019 років досліджує увесь обсяг опублікованої інформації. В Донецькій та Луганській областях до аналізу взяті видання, що виходять на підконтрольній українській владі території.

Моніторингові звіти за всі періоди розміщені на ресурсах:

- ІДПО – <http://idpo.org.ua/reports>
- Детектор медіа – https://ms.detector.media/monitoring/regional_newspapers/
- Інтерньюз – <http://monitoring.internews.in.ua/>.

Інститут демократії імені Пилипа Орлика (ІДПО) використовує методологію моніторингу, що розроблена ІДПО в рамках проекту «У-Медіа» Інтерньюз спільно з Інститутом масової інформації (<http://imi.org.ua>) та неурядовою організацією «Телекритика» зараз «Детектор медіа») і оновлена Інститутом демократії в 2017 <http://idpo.org.ua/wp-content/uploads/2017/IDPO-methodology-2017.pdf>.

Моніторинг є незалежною експертною оцінкою громадської організації ІДПО. Висновки й точки зору, що висловлені в моніторингових звітах, є виключно експертними судженнями і можуть не збігатися з точкою зору USAID чи Інтерньюз.

Контакти:

Керівник проекту з моніторингу регіональних ЗМІ

Світлана Єременко,

виконавчий директор Інституту демократії ім. Пилипа Орлика,

тел. 050 4701159,

svitlana.yeremenko@gmail.com.

Наталя Стеблина, аналітикиня Інституту демократії ім. Пилипа Орлика.